

Nota

Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek

OUDENBURG VANDERHEYDESTRAAT WERKZONE 1 (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: DERWEDUWEN Natascha
VANHOUTTE Christof

Projectcode 2021K362

Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1 en 2 in verslag van resultaten bureauonderzoek
Begindatum onderzoek:	17/01/2022
Einddatum onderzoek:	17/01/2022
Relevante termen thesauri:	proefsleuvenonderzoek
Alle betrokken actoren:	Natascha Derweduwen (Erkend archeoloog), Christof Vanhoutte (Projectleider)
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	4
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.1.1. Inleiding	4
1.1.2. Vraagstelling	6
1.1.3. Randvoorwaarden	7
1.2. GEPLANDE WERKEN	8
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	9
1.3.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie	9
1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek	12
1.3.3. Gebruikt materiaal	12
1.3.5. Inbreng specialisten	12
1.3.6. Gebruikte bronnen	12
2. ASSESSMENTRAPPORT	13
2.1. STRATIGRAFIE	13
2.2. ASSESSMENT SPOREN	18
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	19
2.4. ASSESSMENT STALEN	19
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	19
3. DATERING EN INTERPRETATIE	20
4. SYNTHESE	21
4.1. AARD VAN DE POTENTIËLE KENNIS	21
4.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	21
5. SAMENVATTING	23
6. BIBLIOGRAFIE	24
6.1. UITGEGEVEN BRONNEN	24
6.2. INTERNETBRONNEN	24
7. BIJLAGEN	25

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

Naar aanleiding van de geplande optimalisatie van pompstation Geneverpiete en aanverwante infrastructuurwerken te Oudenburg (West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, en de ingreep in de bodem 1000m² overschrijdt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Deze archeologienota werd in 2017 door ABO nv opgesteld.

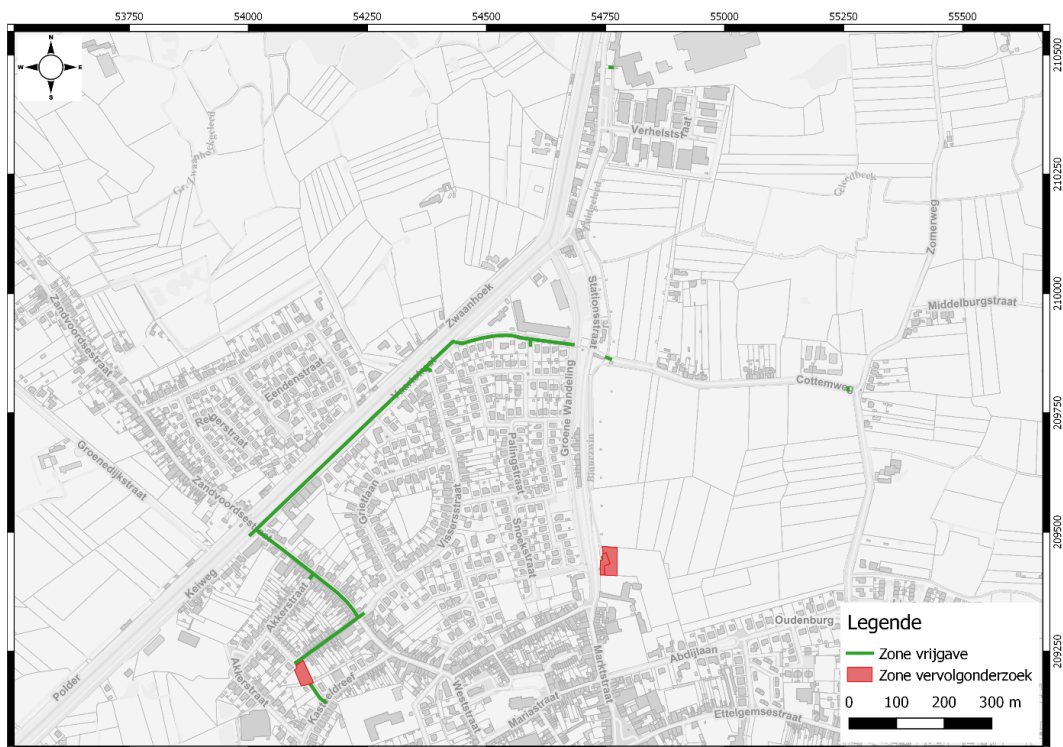
In het kader van deze archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek (2017F213, ID4566)¹ werd het onderzoeksgebied geografisch, geologisch, historisch en archeologisch gesitueerd aan de hand van reeds bestaande bronnen.

Op het projectgebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Uit het historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied gelegen is in de overgangszone van de kustpolders naar de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei. Nergens in de omgeving van het onderzoeksgebied zijn meldingen gekend van archeologische resten uit de pre- of protohistorie. De oudste resten gaan terug tot de 1ste eeuw en worden in verband gebracht met een handelsnederzetting. Het onderzoeksgebied bevindt zich zo'n 200m ten noordoosten van het centrum van Oudenburg, dat samenvalt met de zone rondom het voormalige Romeinse castellum en vandaag een vastgestelde archeologische zone is. Ter hoogte van het onderzoeksgebied werden aanzienlijk minder archeologische resten gemeld, al is dit geen bevestiging voor de afwezigheid hiervan.

Het bestaande wegtracé is reeds sterk verstoord door verhardingen en nutsleidingen. Hier is de archeologische verwachting zeer laag tot nihil. Voor werkzones 1, 2 en het terrein voor grondverbetering werd vervolgonderzoek geadviseerd. Deze nota behandelt de resultaten van het vooronderzoek binnen werkzone 1². Deze werkzone heeft een oppervlakte van 1160m² en valt samen met (delen van) percelen 816x14, 816y14, 875c2 en 875d2 is momenteel braakliggend en doet dienst als weide voor een pony. Het terrein zal gebruikt worden voor de opslag van uitgegraven grond en materieel, nadat de teelaarde (30cm) wordt afgeschraapt.

¹ LAMBERTS M. 2017a. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4566>.

² Voor werkzone 2 ter hoogte van de Stationsstraat werd geen vergunning verleend. Deze zone zal dus niet worden gebruikt voor grondstockage. Bijgevolg vervalt het voorziene archeologische vooronderzoek op deze locatie.

Figuur 1: GRB met aanduiding van het onderzoeksgebied. De zone voor vrijgave (tracé) is weergegeven in groen, de zones voor vervolgonderzoek in rood (bron: ABO nv)³. Dit verslag omhelst het onderzoek ter hoogte van het meest westelijke terrein (werkzone 1).

³ LAMBERTS M. 2017b.

1.1.2. Vraagstelling

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied (zie figuur 1). Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld⁴:

A	Algemeen
A1	Welke zijn de waargenomen horizonten? Geef een beschrijving en duiding. In het geval van ontbrekende horizonten: wat verklaart dit?
B	Archeologische sporen, structuren en vondstmateriaal
B1	Zijn er sporen aanwezig en zijn deze van natuurlijke of antropogene oorsprong? Geef een beschrijving en duiding.
B2	Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
B3	Bevatten de sporen archeologisch materiaal (belangrijk met het oog op datering)? Zo ja, welk (materiaal, datering...)?
B4	Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
B5	Gaat het om losse sporen, zonder ruimtelijke samenhang, of maken ze deel uit van één of meerdere structuren? Geef een interpretatie en voorzie argumentatie.
B6	Kunnen op basis van sporenbestand, archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden? Argumentatie.
B7	Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
B8	Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? Is behoud in situ mogelijk? Als blijkt dat dit niet het geval is: Wat is de ruimtelijke afbakening van de zones voor vervolgonderzoek? Waarop moet specifiek gelet worden tijdens het vervolgonderzoek, zowel op methodologisch als strategisch vlak? Welke onderzoeksvragen dienen tijdens het vervolgonderzoek beantwoord te worden? Is voor het beantwoorden van deze vragen aanvullend natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk?

⁴ LAMBERTS M. 2017b.

1.1.3. Randvoorwaarden

Om na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied diende dit terrein onderzocht te worden door middel van twee proefsleuven. De sleuven zijn bij voorkeur noordwest-zuidoost geïntendeerd. Op die manier is er het meeste kans om de sporen gerelateerd aan de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen aan te snijden. Om een zicht te krijgen op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein dienen er – in geschrant patroon – profielputten aangelegd te worden.

Om een dekkingspercentage te bereiken van 10% is aangeraden te werken met proefsleuven van 1,8 tot 2 meter breed met een tussenafstand van 12 tot 15 meter (van middelpunt tot middelpunt)⁵. Door bijkomende kijkvensters en/of dwarssleuven wordt getracht een dekkingspercentage van 12,5% te bereiken, wat wenselijk is om degelijke uitspraken te doen voor het geheel van het terrein.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Bij het dichten wordt getracht om de originele bodemopbouw opnieuw te bekomen. Voor het grondwerk wordt gebruik gemaakt van een rupskraan met niet-getande kraanbak.

Voor de prospectie door middel van proefsleuven werden geen randvoorwaarden opgelegd. Er werden voorafgaand geen afwijkingen van de Code van Goede Praktijk verwacht.

Na indiening van de archeologienota werd een fasering voor de werken opgesteld. Deze nota omhelst slechts de resultaten van het proefsleuvenonderzoek binnen werkzone 1 (fase 1).

⁵ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.

Figuur 2: Uitgevoerde proefsleuven en onderzoeksgebied van fase 1 geprojecteerd op de meest recente orthofoto.

1.2. Geplande werken⁶

De geplande werken worden uitgevoerd in het kader van de optimalisatie van het pompstation Geneverpiete. Een bestaand gemengd rioleringsstelsel in deze straten wordt vervangen door gescheiden DWA- en RWA-leidingen, respectievelijk voor de afvoer van vervuild water en hemelwater.

Specifiek voor werkzone 1 wordt de teelaarde (30cm) afgegraven. Deze grond wordt vervolgens apart gestockeerd op het terrein om na de werken en het diepploegen opnieuw uitgespreid te worden zodat het terrein in zijn oorspronkelijke staat hersteld kan worden. Tijdens de duur van de werken wordt het terrein gebruikt als opslagplaats voor uitgegraven grond en materiaal. Het terrein dient bijgevolg toegankelijk te zijn voor zwaar werfverkeer wat tevens een mogelijke bodemverdichting inhoudt.

⁶ Overgenomen uit archeologienota: LAMBERTS M. 2017a, p. 14-16.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Hierbij werden twee, 1,80m brede sleuven met een tussenafstand van ca.12m en een NW-ZO oriëntatie aangelegd met als doel de ondergrond archeologisch in kaart te brengen. De eerste sleuf kent een kleine kromming omwille van de te ontwijken bestaande riolering. De sleuven werden aan zuidelijke zijde licht ingekort omwille van de bestaande afsluiting en de nog in gebruik zijnde tuin van de aangrenzende woning. Deze tuinzone zal tevens ongeroerd blijven tijdens de werken en kan bijgevolg uitgesloten worden van het onderzoeksgebied (zie ook Figuur 2 ter illustratie).

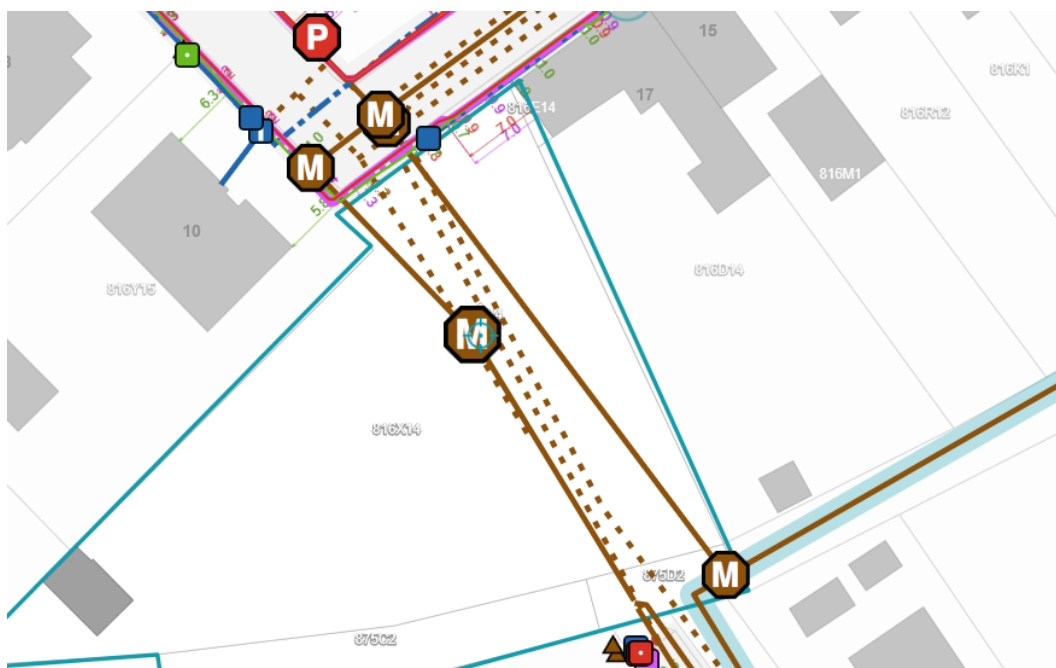
In totaal werd 130,50m² van de totale 1160m² gesleufd wat goed is voor ongeveer **11,25%** van de totale oppervlakte. De sleuven liggen voldoende verspreid over het onderzoeksgebied waardoor ze een relevant beeld geven over de eventueel bewaarde sporen in de ondergrond. Daarnaast diende zoals reeds vermeld rekening gehouden te worden met de bestaande riolering/te behouden tuinzone op het terrein.

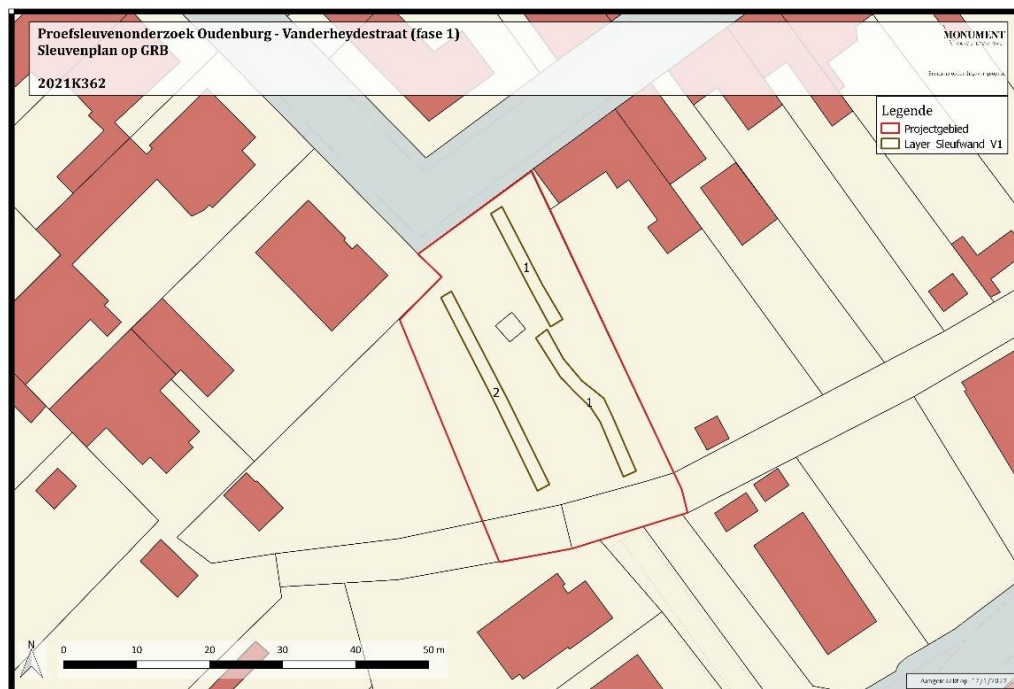
Figuur 3: Zicht op het aanleggen van sleuf 2 binnen fase 1.

Figuur 4: Zicht op het aanwezige putdeksel binnen het plangebied.

Figuur 5: Zicht op de aanwezige riolering (bruin, volle lijn) binnen het plangebied.

Figuur 6: Proefsleuven en onderzoeksgebied geprojecteerd op het GRB.

Sleufnummer	oppervlakte
1	57,16m ²
2	31,23m ² + 42,10m ² (73,33m ²)
Totaal	130,49m ²

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider en erkend archeologe Natascha Derweduwen en archeoloog assistent Laure Meesen. Het veldwerk vond plaats op 17 januari 2022 en de sleuven werden aansluitend gedicht.

1.3.3. Gebruikt materiaal

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd (code **OIVA22 2021K362**) en beschreven. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw werden verspreid over het terrein een viertal wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werd gedaan door middel van een GPS toestel.

1.3.5. Inbreng specialisten

Aardkundige Pierre Legrand stond in voor de interpretatie van de gezette bodemprofielen.

1.3.6. Gebruikte bronnen

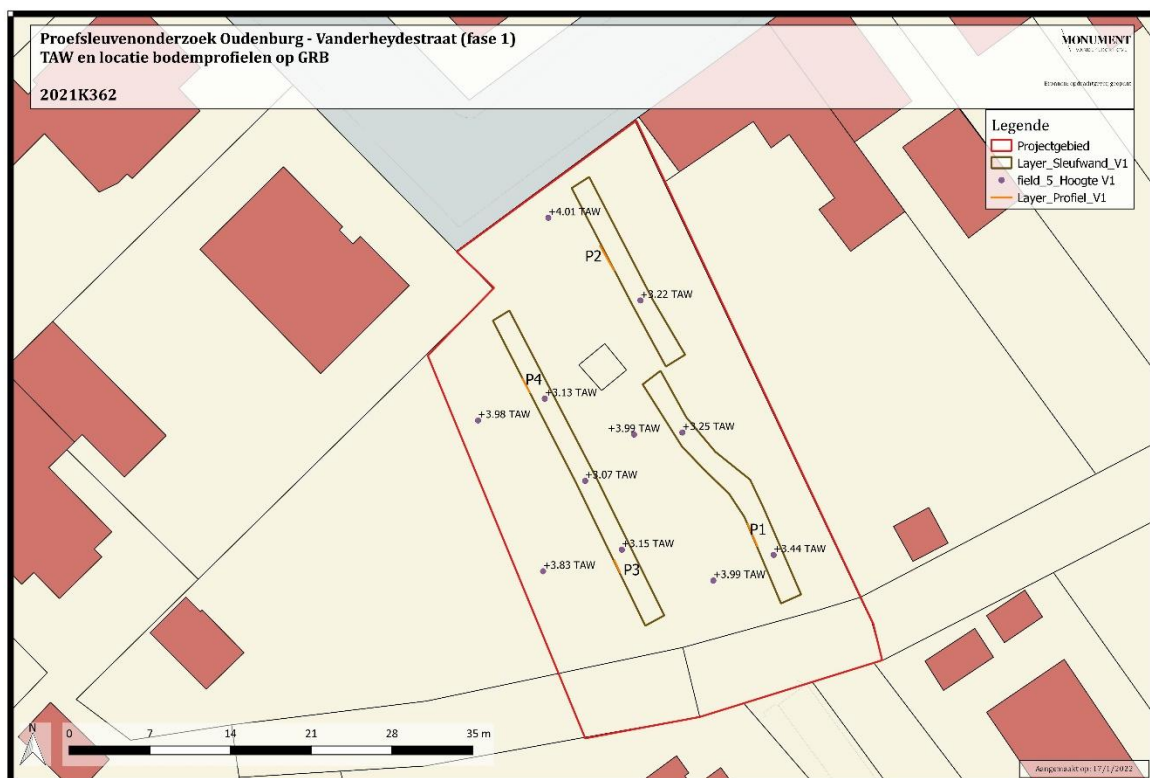
Voorafgaand aan de uitvoering van het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem werd de bekrachtigde archeologienota geraadpleegd⁷.

⁷ LAMBERTS M 2017.

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Stratigrafie

Binnen het onderzoeksterrein werd een matig natte polderklei aangetroffen in het zuiden en een natte zandleem in het noorden onder een ca. 30 à 40cm dik antropogeen pakket. Het archeologisch niveau bevond zich in het noordoostelijk deel op ca. +3,25m TAW, in het zuidwestelijk deel op ca. +3,15m TAW.

Figuur 7: De hoogtes en bodemprofielen geprojecteerd op het GRB.

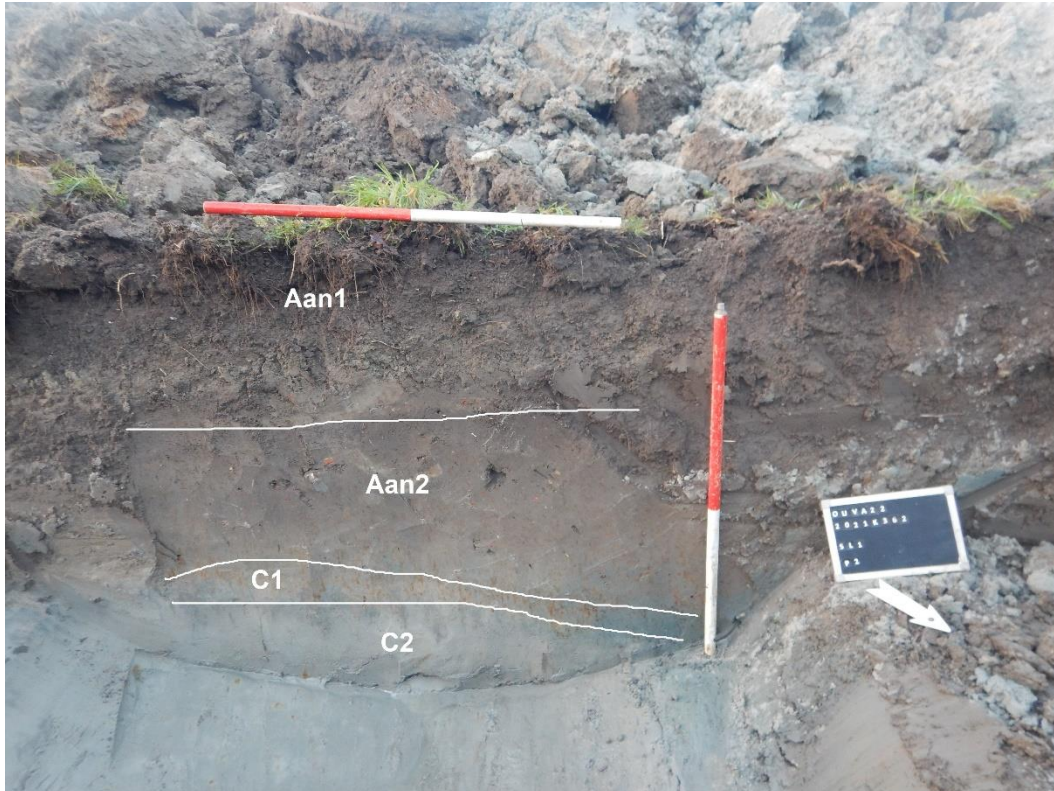
Binnen het plangebied werden een viertal profielen opgeschoond en geregistreerd. Deze bevinden zich verspreid binnen het onderzoeksgebied teneinde een goede inschatting te kunnen maken van de bodemopbouw.

Profiel 1 werd in het zuidelijk deel van sleuf 1 op de westelijke sleufwand. Het bovenste pakket was ongeveer 50cm dik, had een donkerbruin grijzige kleur en bevatte veel puin. Waarschijnlijk betreft het hier een antropogene ophogingslaag, waarbij mogelijk vroeger reeds de teelaarde werd afgegraven. Hieronder bevindt zich direct de C-horizont. Deze bestaat uit een blauwe gereduceerde klei.

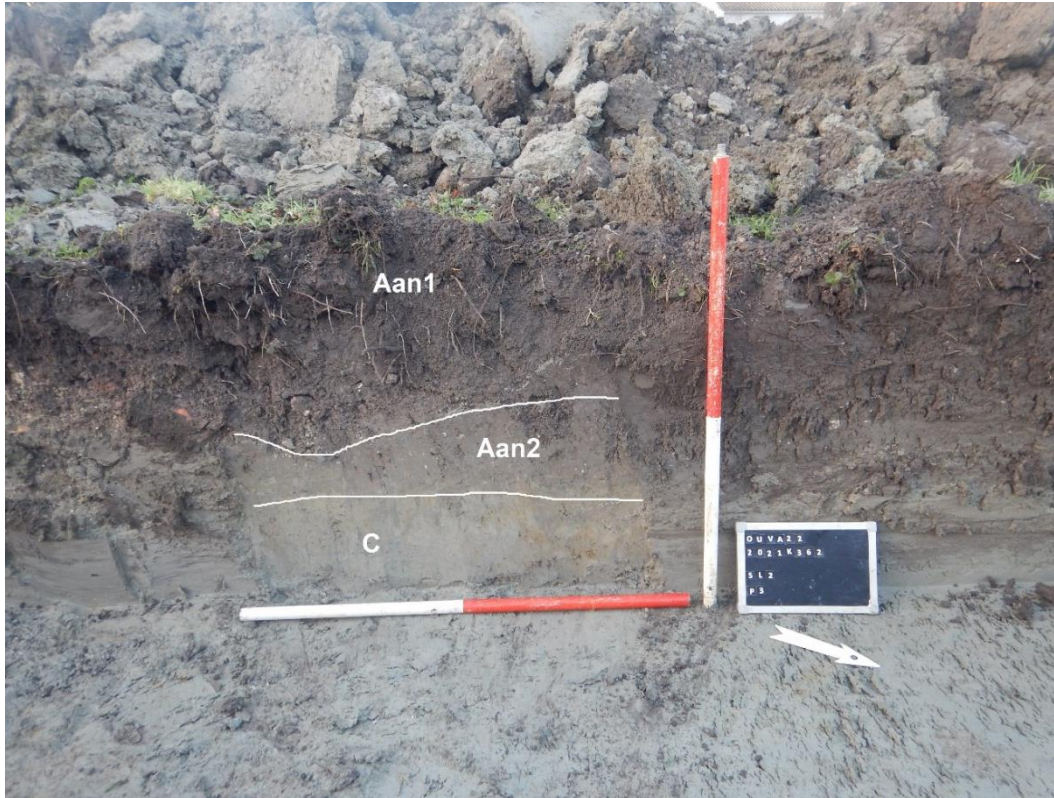
Figuur 8: Profiel 1 in het zuiden van sleuf 1.

Profiel 2 werd in het noorden van sleuf 1 geregistreerd op de westelijke sleufwand. Het profiel vertoont eveneens een antropogene puinige laag van zo'n 40cm dik met daaronder eveneens een antropogene laag die nog puinbrokjes bevat, maar veel compacter is. Onder deze donkerbruin grijze laag bevindt zich onmiddellijk de C-horizont op een diepte van circa 80cm onder het maaiveld. Deze bestaat uit beige zandleem maar gaat onmiddellijk over in gereduceerd blauw zand.

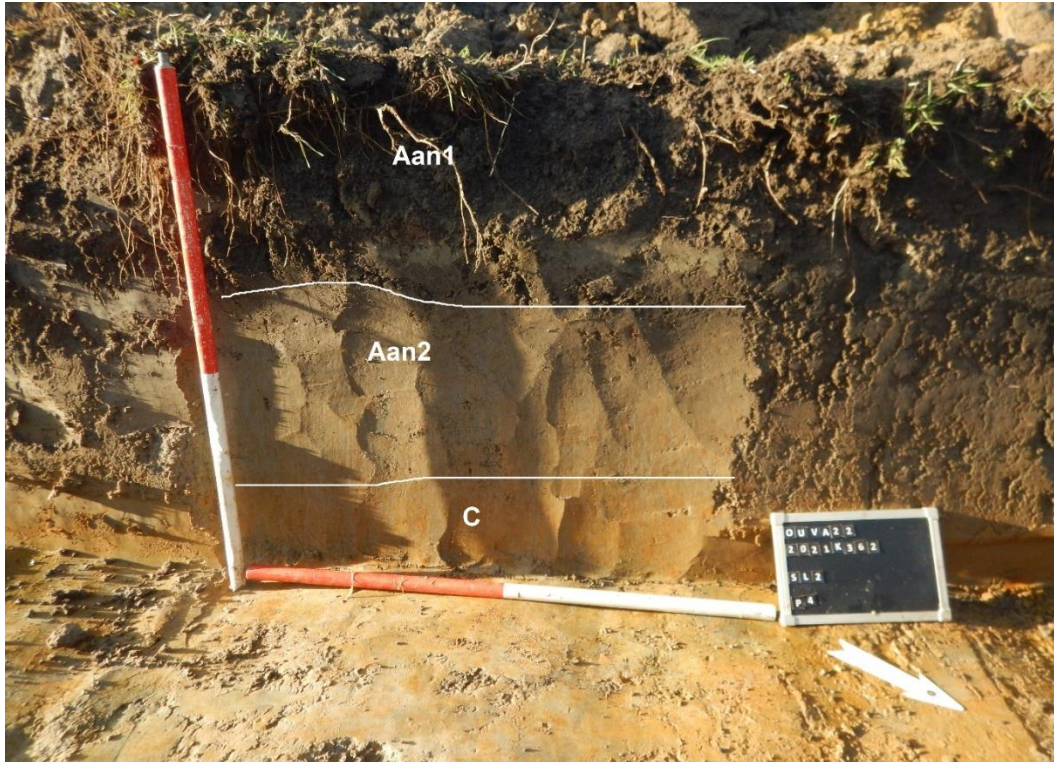
Figuur 9: Profiel 2 in het noorden van sleuf 1.

Profiel 3 werd in het zuiden van sleuf 2 geregistreerd op de westelijke sleufwand. Dit profiel is zeer gelijkaardig aan de voorgaande profielen en kent eveneens een Aan1 – Aan2 – C – sequentie. De bovenste antropogene lagen bestaan uit donkerbruinig grijze zandleem en bevatten vrij veel puin. Onmiddellijk daaronder, op een diepte van circa 60cm onder het maaiveld, bevindt zich de C-horizont die hier bestaat uit een blauwig grijze zandleem met oxidatievlekken.

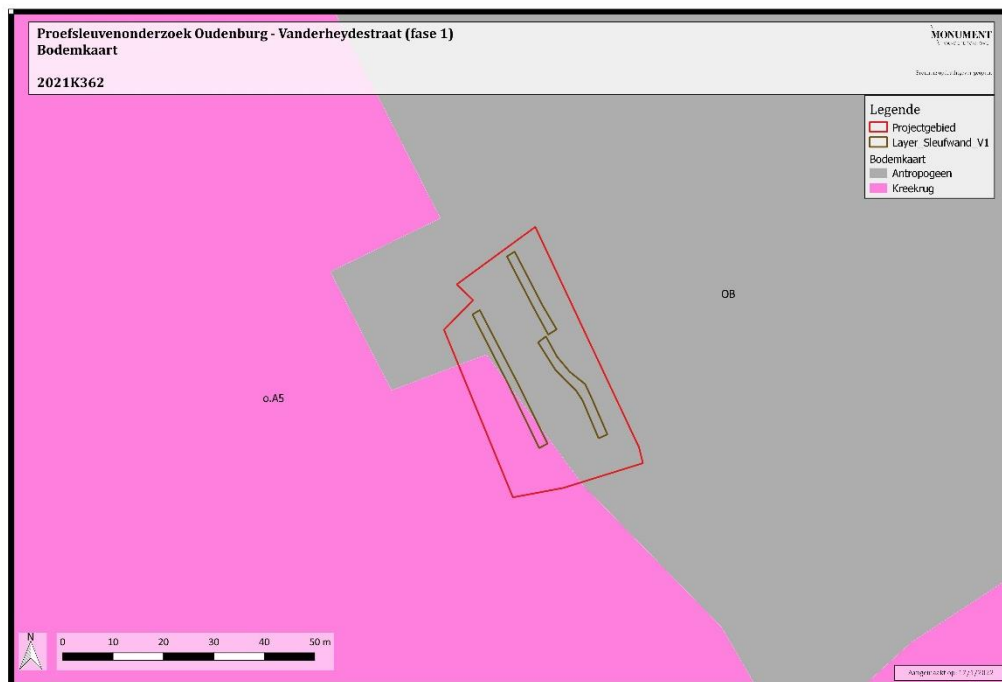

Figuur 10: Profiel 3 in het zuiden van sleuf 2.

Profiel 4 tot slot werd geregistreerd in het noordelijk deel van sleuf 2 op de westelijke profielwand. De profielopbouw is dezelfde, alleen is het archeologisch niveau hier niet gereduceerd. De bovenste pakketten bestaan opnieuw uit antropogene lagen, waarbij Aan1 vrij puinig is en Aan2 eerder gecompacteerd met kleine brokjes baksteen. Op een diepte van circa 75cm onder het maaiveld treffen we de C-horizont aan, die hier bestaat uit gelig oranje zandleem.

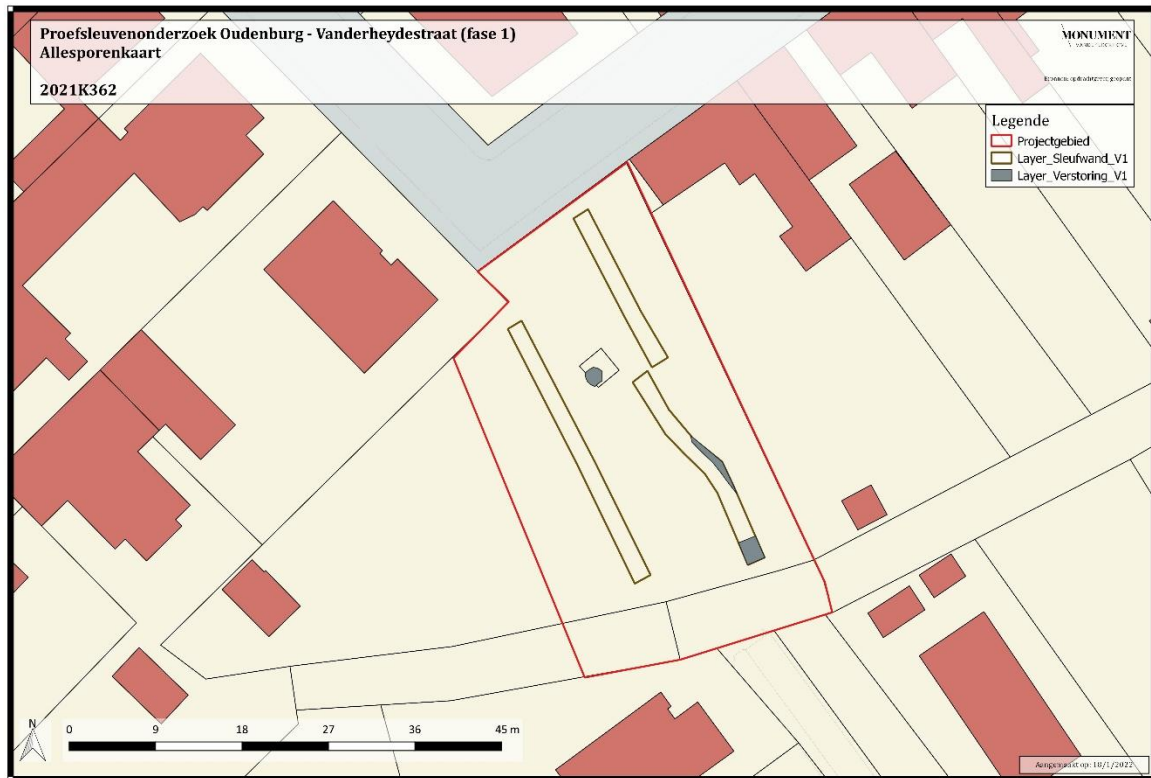
Figuur 11: Profiel 4 in het noorden van sleuf 2.

Figuur 12: Het projectgebied geprojecteerd op de bodemkaart waarop te zien is dat de ondergrond bestaat uit kreekruggen.

2.2. Assessment sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen sporen aangetroffen. Wel werden enkele locale verstoringen opgemeten.

Figuur 13: Allesporenkaart.

2.3. Assessment vondsten

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

3. Datering en interpretatie

Op het onderzoeksterrein werd een matig natte tot zeer natte soms licht zandige polderklei aangetroffen onder een 40 tot 60 cm dikke antropogene A-horizont. Het archeologisch niveau bevond zich in het noordoostelijk deel op +3,25m TAW en in het zuidwestelijk deel op +3,15m TAW. Naast enkele locale verstoringen te wijten aan het rioleringsstelsel werden geen archeologische sporen geregistreerd tijdens het proefsleuvenonderzoek. Er werd tevens geen vondstenmateriaal aangetroffen.

Uit de bureaustudie bleek dat in de buurt rond het onderzoeksgebied, gelegen op kreekruggronden, aanzienlijk minder archeologische resten gemeld werden. De minder gunstige ligging op deze lager gelegen natte gronden ten opzichte van de zuidelijk gelegen drogere zandige gronden ter hoogte van het centrum van Oudenburg, kan hier vermoedelijk als reden voor afwezigheid van bewoningssporen gezien worden. Dit werd ook zo waargenomen ter hoogte van de Vaartstraat te Oudenburg⁸.

⁸ VERHAEVERT K., 2021.

4. Synthese

4.1. Aard van de potentiële kennis

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht geen archeologische sporen aan het licht. De prospectie met ingreep in de bodem leverde het bewijs dat de gronden vermoedelijk lang in gebruik waren als weiland. Verder archeologisch onderzoek zou niet leiden tot kennisvermeerdering.

4.2. Beantwoording onderzoeksvragen

A	Algemeen
A1	Welke zijn de waargenomen horizonten? Geef een beschrijving en duiding. In het geval van ontbrekende horizonten: wat verklaart dit?
	De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied is zeer gelijkaardig. De horizonten zijn steeds Aan1 gevolgd door Aan2 met onmiddellijk daaronder de C-horizont. Deze laatste bestaat in het zuiden uit een blauwgrijze polderklei en is in het noorden eerder een (gereduceerde) zandleem.
B	Archeologische sporen, structuren en vondstmateriaal
B1	Zijn er sporen aanwezig en zijn deze van natuurlijke of antropogene oorsprong? Geef een beschrijving en duiding.
	Er zijn geen archeologische sporen aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Enkel antropogene verstoringen te wijten aan het huidige rioleringsstelsel werden aangetroffen.
B2	Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
	Nvt.
B3	Bevatten de sporen archeologisch materiaal (belangrijk met het oog op datering)? Zo ja, welk (materiaal, datering...)?
	Er werd geen vondstmateriaal gerecupereerd tijdens het proefsleuvenonderzoek.
B4	Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
	Nvt.
B5	Gaat het om losse sporen, zonder ruimtelijke samenhang, of maken ze deel uit van één of meerdere structuren? Geef een interpretatie en voorzie argumentatie.
	Nvt.
B6	Kunnen op basis van sporenbestand, archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden? Argumentatie.
	Nvt.
B7	Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
	Nvt.

B8	Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? Is behoud in situ mogelijk? Als blijkt dat dit niet het geval is: Wat is de ruimtelijke afbakening van de zones voor vervolgonderzoek? Waarop moet specifiek gelet worden tijdens het vervolgonderzoek, zowel op methodologisch als strategisch vlak? Welke onderzoeksvragen dienen tijdens het vervolgonderzoek beantwoord te worden? Is voor het beantwoorden van deze vragen aanvullend natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk?
	Aangezien er geen archeologische sporen werden aangetroffen zullen de werken geen impact hebben op het archeologisch erfgoed.

5. Samenvatting

Naar aanleiding van de geplande optimalisatie van pompstation Geneverpiete en aanverwante infrastructuurwerken te Oudenburg (West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, en de ingreep in de bodem 1000m² overschrijdt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Deze archeologienota werd in 2017 door ABO nv opgesteld. En de proefsleuven fase 1 die hierin werden geadviseerd werden op 17 januari 2022 uitgevoerd.

Op het terrein (werkzone 1) werden 2 sleuven aangelegd met NW-ZO oriëntatie. Hierbij werden geen archeologische sporen aangetroffen. Er werden enkel antropogene verstoringen vastgesteld te wijten aan het huidige rioleringsstelsel. Er werd eveneens geen vondstenmateriaal aangetroffen.

De gezette profielen toonden eenzelfde bodemopbouw bestaande uit antropogene A-horizont(en) met onmiddellijk daaronder de C-horizont. Deze laatste bestond in het zuidelijk deel van het terrein uit een blauwgrijze polderklei, terwijl in het noorden eerder (gereduceerde) zandleem werd aangetroffen. Het archeologisch niveau bevond zich gemiddeld zo'n 75cm onder het maaiveld. De minder gunstige ligging op deze lager gelegen natte kreekruggronden ten opzichte van de nabij gelegen drogere zandige gronden ter hoogte van het zuidelijker gelegen centrum van Oudenburg, kan hier vermoedelijk als reden voor afwezigheid van bewoningssporen gezien worden.

Wegens het gebrek aan archeologische sporen wordt er verder geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd binnen werkzone 1.

6. BIBLIOGRAFIE

6.1. Uitgegeven bronnen

LAMBERTS M., 2017a. *Archeologienota Oudenburg Vanderheydestraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten bureauonderzoek 2017F213*, Aartselaar.

LAMBERTS M., 2017b. *Archeologienota Oudenburg Vanderheydestraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten bureauonderzoek 2017F213*, Aartselaar.

6.2. internetbronnen

www.geopunt.be

<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/20493>

7. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Situering sleuvenplan op luchtfoto
- Bijlage 2: Sleuvenplan op GRB
- Bijlage 3: TAW en locatie bodemprofielen
- Bijlage 4: Bodemkaart
- Bijlage 5: Allesporenkaart
- Bijlage 6: Fotolijst

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%2267ac82d4-06af-4eea-8895-ae1900ec1fc4%22%7D>